

УДК 65.374

Олена АРЕФ'ЄВА,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедру економіки
повітряного транспорту Національного
авіаційного університету

ІННОВАЦІЙНА ДОМІНАНТА В УПРАВЛІННІ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ: ТЕОРЕТИЧНО-ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті визначено, що одна з найбільш актуальних проблем сучасної економіки є підвищення конкурентоспроможності підприємств за рахунок виходу їх на інноваційний шлях розвитку. Інноваційна домінанта в управлінні розвитком підприємств розширює їх можливості в формуванні зниженою вартістю, матеріальних благ і є основою взаємовигідних відносин між наукою і бізнесом. Специфіка нинішньої ситуації полягає в тому, що в країні відсутня достатня кількість кваліфікованих менеджерів, які володіють знаннями і навичками комерціалізації результатів діяльності підприємств шляхом використання інноваційних технологій управління які істотно підвищують їх конкурентоспроможність на внутрішніх і зовнішніх ринках. Розглянуто сферу діяльності інноваційного управління розвитком підприємств. Визначено, що фактором опору інноваційного управління розвитком підприємств є застосовувана на підприємстві система ведення господарської діяльності (технологія), особливо якщо вона приносить певні позитивні результати: по-справжньому складним перешкодою на шляху впровадження інноваційних рішень є благополучне поточне функціонування підприємства - в тому, що воно «здорове».

Ключові слова: інноваційне управління розвитком підприємства, конкуренція, управління, сфера діяльності/

Актуальність теми. Одна з найбільш актуальних проблем сучасної економіки є підвищення конкурентоспроможності підприємств за рахунок виходу їх на інноваційний шлях розвитку. Інноваційна домінанта у управлінні розвитком підприємств розширює їх можливості у формуванні зниженої вартості, матеріальних благ і є основою взаємовигідних відносин між наукою і бізнесом.

Специфіка нинішньої ситуації полягає в тому, що в країні відсутня достатня кількість кваліфікованих менеджерів, які володіють знаннями і навичками комерціалізації результатів діяльності підприємств шляхом використання інноваційних технологій управління які, істотно підвищують їх конкурентоспроможність на внутрішніх та зовнішніх ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інноваційного управління розвитком підприємств розглянуті в працях вчених-економістів: І. Ансоффа [1], В. Базилевича [2], М. Благуна [3], О. Жегус [8], В. Ільїна [2], Ю. Маслодудова [4], К. Мельника [5], В. Прохорової [6], В. Проценко [6], В. Ращункіної [7], О. Тридіда [8], В. Чобіток [6] та ін.

Мета статті – є теоретичне обґрунтування інноваційної домінанти в управлінні розвитком підприємств в сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу. Інноваційне управління розвитком підприємств за своїм змістом представляє особливу сферу діяльності, яка показує взаємозв'язки знань техніки, економіки, екології, психології, соціології, фундаментальних і прикладних наук, виробництва і управління, стратегії і тактики.

Розвиток стає можливим завдяки прогресу людської думки, накопиченням капіталу і підвищенні продуктивної праці.

Розвиток націлений на забезпечення благ споживачів, збагачує працю, розширює можливості накопичення капіталу знань, створює умови для нового етапу розвитку, забезпечуючи його безперервність.

Інноваційне управління розвитком підприємств забезпечує наукову організацію складного за своїм змістом процесу і ефективно управляє ним. Інноваційне управління розвитком підприємств представлене, як зміст соціального та економічного напрямку, який визначається об'єктивними закономірностями. Виявлення закономірностей наукового та технічного удосконалення виробництва і розробка нових інноваційних принципів, забезпечують цілеспрямованість розвитку підприємств.

Система задоволення потреб представлена в якості великої економічної системи і розглядається як головна мета не тільки діяльності підприємств – виробників кінцевої продукції, але і як місія підприємств інвестиційних галузей, що забезпечують науково-технічний розвиток.

Для досягнення цієї мети необхідно кожному підприємству формувати систему вдосконалення, яка передбачає абсолютно новий інноваційний підхід до організації виробництва і управління ним.

Інноваційне управління розвитком підприємств часто трактується як діяльність, пов'язана з використанням нових (високих) технологій, методів, форм, підходів, механізмів тощо. Все частіше від керівників підприємств вимагається продукування та прийняття ефективних інноваційних управлінських рішень для досягнення поставленої мети, а саме розширення виробництва товарів та послуг, виходу на нові ринки тощо.

Багато підприємств намагаються в тому чи іншому вигляді здійснювати інноваційне управління розвитком підприємств, за допомогою створення спеціальних інноваційних центрів, які займаються ґрунтовним аналізом ринку і покликані сприяти розвитку підприємств.

Однією з найважливіших проблем в інноваційному управлінні розвитком підприємств є проблема організації цієї діяльності, тобто проблема управління.

Аналіз діяльності ряду підприємств дозволяє зробити висновок про те, що все більшого значення набуває якість управління. Кваліфікація керівника стає найважливішим фактором забезпечення ефективності інноваційного процесу. У цій ситуації від керівника потрібно віртуозне володіння всім набором інструментів управління [2,5,6,8].

Інноваційне управління розвитком підприємств за своїм змістом представляє унікальну сферу діяльності, що наведено на рис.1.

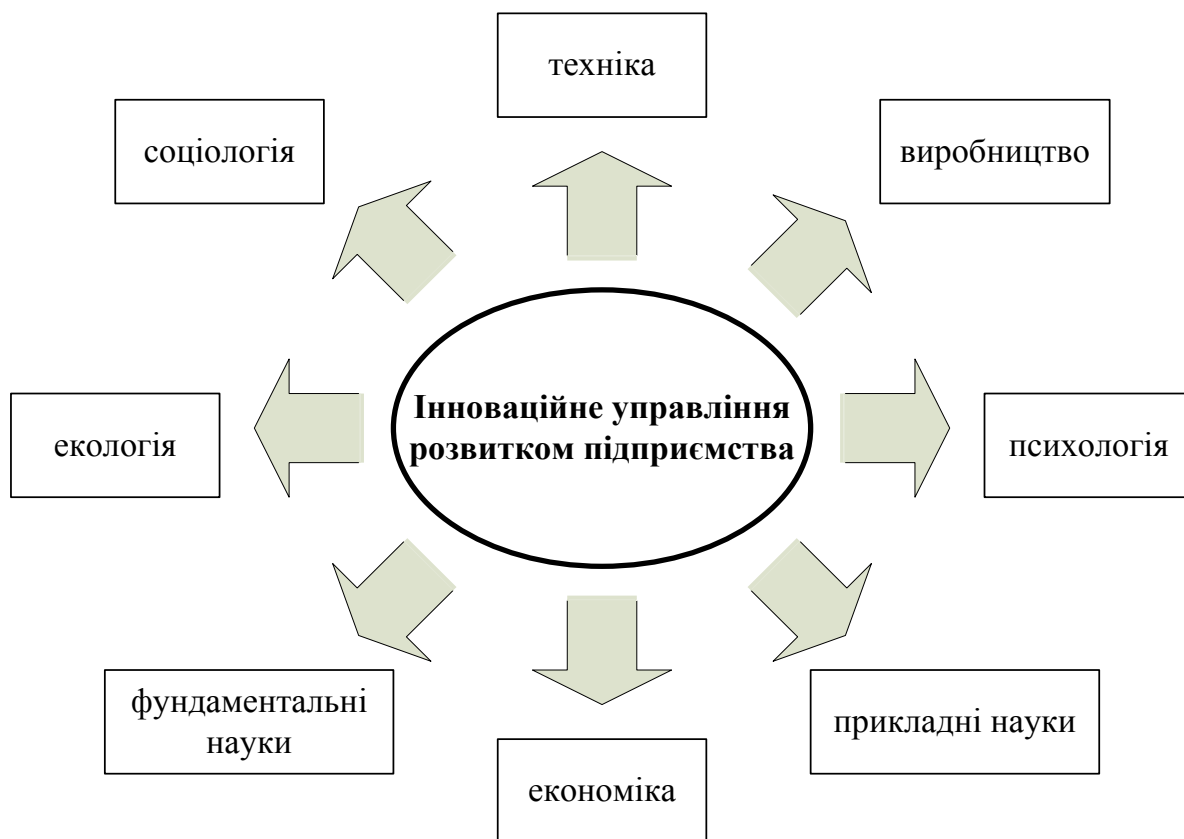

Рис. 1. Сфера діяльності інноваційного управління розвитком підприємств

Основна проблема інноваційного управління розвитком підприємств, сильно взаємопов'язана з факторами організаційної культури та полягає у виникненні феномена опору нововведенням, агентом якого стає певна соціальна група (адже прийняття інновації - результат групового рішення, тобто функція колективної дії, що виражається у формуванні групового консенсусу щодо пропонованого нововведення) [1,3,7].

Причини неприйняття нововведень криються в сфері свідомості індивідів, залучених до процесу нововведень, а стан свідомості і, отже, рішення про якість зроблених суб'єктом дій, є функцією об'єктивного положення індивіда на підприємстві. Опір нововведенням може бути результатом як впливу ситуативних установок, так і дії культурних, соціальних і комунікаційних змінних.

Інноваційне управління розвитком підприємств може не прийматися через потенційний вплив на існуючі соціальні зв'язки, так як загрожує

ієрархії влади і престижу, сформованим на основі встановленої технології, точніше – пропонованої нею системі контролю. Новатори представляють для певних соціальних кіл організації особисту загрозу. Причина опору може полягати і в тому, що називається «local pride». Організація унікальна, а прийдешні нововведення можуть позбавити її цієї унікальності [2; 4; 7].

Фактором опору інноваційного управління розвитком підприємств є застосовувана на підприємстві система ведення господарської діяльності (технологія), особливо якщо вона приносить певні позитивні результати: по-справжньому складною перешкодою на шляху впровадження інноваційних рішень є благополучне поточне функціонування підприємства – в тому, що воно «здорове».

В умовах, коли одна система економічних відносин повсюдно замінюється на іншу, коли швидко руйнується централізовано-командний тип управління і замість цього формуються ринкові структури, на перший план висувається завдання виживання підприємств. А для цього в рівній мірі важливим є і положення на ринку, і інвестиційна активність, і продуктивність, і розвиток людських ресурсів, якість праці та фінансові результати. Доводиться витратити чималі кошти на створення нових виробничих зв'язків [4; 5; 8].

Контроль за всіма цими параметрами безпосередньо залежить від інноваційного управління розвитком підприємств, яке полягає у демократизації, децентралізації, перехід від вертикальних до горизонтальних зв'язків та ін.

При організації інноваційного управління розвитком підприємств найчастіше покладаються на «сліпий випадок»: менеджер попався хороший – проекту і інвестору пощастило.

Гарних менеджерів на всіх не вистачає – ця проблема стоїть у всьому світі.

В інноваційному управлінні розвитком підприємств, спостерігається значний дефіцит кваліфікованих управлінців, який посилюється тим, що сучасний бізнес не здатний наймати дійсно кваліфікованих менеджерів. В результаті комерціалізація здійснюється повільно, з великими витратами.

Мало хто визнає інноваційне управління розвитком підприємств сферою професійної діяльності. Саме з цієї причини управлінням готові займатися практично всі. Типова (тобто широко поширена) технологія виготовлення менеджера: мінімальний особистий досвід, кілька семінарів і людина готова братися за розв'язання найскладніших проблем [2; 3; 5].

Підготовка сучасного керівника направлена на вивчення компонентів менеджменту, а саме: стратегія, маркетинг, фінанси, облік, організаційні структури і т.п., але конкретно не готують фахівця до налагодження процесу інноваційного управління розвитком підприємств. Таке ставлення пов'язано, з недооцінкою колосальної складності процесу інноваційного управління розвитком підприємств.

Висновок. Інноваційне управління розвитком підприємств необхідно проектувати, як і будь-яку систему.

Необхідно не тільки визначити завдання, які стоять перед підприємством, а й створити систему, що забезпечує перехід підприємства в цей стан, визначити необхідні вектори розвитку, знайти потенційні ресурси, розробити бізнес-процеси інноваційної діяльності.

Тільки за таких умов можна розраховувати на успіх для досягнення поставленої мети, розширення виробництва товарів та послуг, виходу на нові ринки тощо.

Використана література

1. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия. – СПб. : Питер, 1999. – 416 с.
2. Базилевич В. Д., Ільїн В.В. Метафізика економіки - К.: Знання, 2007. – 718 с.

3. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе– М. : Мысль, 2005. – 253 с.
4. Маслодудов Ю.А. Особенности адаптивного управления на машиностроительных предприятиях // Вопросы экономических наук. – 2009. – № 6(39). – С. 76–78.
5. Мельник К.М. Адаптивне управління підприємством в умовах невизначеності // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Економічні науки”. – 2013. – Вип. 3. – С. 81–85.
6. Прохорова В.В. Проценко В.М., Чобіток В.І. Формування конкурентної стратегії підприємств на засадах інноваційно-спрямованого інвестування [Текст монографії]: / Харків: УІПА, 2015. – 291 с.
7. Ращупкина В. Н. Методология основ управления процессами реорганизации предприятий [Текст]: монография ДонНАСА. – Макеевка, 2008. – 180 с.
8. Тридід О.М. Організаційно-економічний механізм розвитку підприємства: моногр. Харків: ХДЕУ, 2008. – 364 с.
9. <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
10. <http://www.bakertilly.ua/news/id1224>.

References

1. Ansoff Y. Novaia korporativnaia stratelyia. – SPb. : Pyter, 1999. –416 s.
2. Bazylevych V.D., Ilin V.V. Metafizyka ekonomiky - K.: Znannia, 2007. – 718 s.
3. Blauh M. Ekonomycheskaia mysl v retrospektyve– M. : Myisl, 2005. – 253 s.
4. Maslodudov Yu.A. Osobennosty adaptivnoho upravleniya na mashynostroytelnykh predpriyatiakh // Voprosy ekonomycheskykh nauk. – 2009. – № 6(39). – S. 76–78.
5. Melnyk K.M. Adaptivne upravlinnia pidpriemstvom v umovakh nevyznachenosti // Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia «Ekonomichni nauky». – 2013. – Vyp. 3. – S. 81–85.
6. Prokhorova V.V. Protsenko V.M., Chobitok V.I. Formuvannia konkurentnoi stratelyi pidpriemstv na zasadakh innovatsiino-spriamovanoho investuvannia [Tekst monohrafii]: / Kharkiv: UIPA, 2015. – 291 s.
7. Rashchupkyna V.N. Metodolohyia osnov upravleniya protsessamy reorhanyzatsyyu predpriyati [Tekst]: monohrafyia DonNASA. – Makeevka, 2008. – 180 s.
8. Trydid O.M. Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm rozvytku pidpriemstva: monohr. – Kharkiv: KhDEU, 2008. – 364 s.
9. <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
10. <http://www.bakertilly.ua/news/id1224>.

Елена Владимировна Арефьева

доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой экономики
воздушного транспорта Национального авиационного университета

**ИННОВАЦИОННАЯ ДОМИНАНТА В УПРАВЛЕНИИ РАЗВИТИЕМ
ПРЕДПРИЯТИЙ: ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧЕСКИЙ**

Аннотация. В статье определено, что одна из наиболее актуальных проблем современной экономики является повышение конкурентоспособности предприятий за счет выхода их на инновационный путь развития. Инновационная доминанта в управлении развитием предприятий расширяет их возможности в формировании пониженной стоимости, материальных благ и является основой взаимовыгодных отношений между наукой и бизнесом. Специфика нынешней ситуации заключается в том, что в стране отсутствует достаточное количество квалифицированных менеджеров, владеющих знаниями и навыками коммерциализации результатов деятельности предприятий путем использования инновационных технологий управления которые существенно повышают их конкурентоспособность на внутренних и внешних рынках. Рассмотрена сфера деятельности инновационного управления развитием предприятий. Определено, что фактором сопротивления инновационного управления развитием предприятий является применяемая на предприятии система ведения хозяйственной деятельности (технология), особенно если она приносит определенные положительные результаты: по-настоящему сложным препятствием на пути внедрения инновационных решений является благополучное текущее функционирование предприятия - в том, что оно «здоровое».

Ключевые слова: инновационное управление развитием предприятия, конкуренция, управление, сфера деятельности.

Elena V. Arefieva

Doctor of Economics, professor, Head of the Department of Air Transport
Economics National Aviation University

**INNOVATIVE DOMINANT IN THE MANAGEMENT OF
DEVELOPMENT OF ENTERPRISES: THEORETICAL AND
PRACTICAL ASPECT**

Abstract. In the article it is determined that one of the most pressing problems of the modern economy is to increase the competitiveness of enterprises due to their exit to the innovative path of development. Innovative dominant in the management of enterprise development expands their capabilities in the formation of low cost, material wealth and is the basis of

mutually beneficial relations between science and business. The specificity of the current situation is that the country lacks a sufficient number of qualified managers who have the knowledge and skills to commercialize the results of enterprises by using innovative management technologies that significantly increase their competitiveness in domestic and foreign markets. Considered the scope of innovation management of enterprise development. It was determined that the factor of resistance to innovative management of enterprise development is the system of doing business (technology) applied at the enterprise, especially if it brings certain positive results: a really difficult obstacle to the implementation of innovative solutions is the successful current operation of the enterprise - in «Healthy».

Key words: innovative management of enterprise development, competition, management, field of activity.

Стаття надійшла до редакції 30 травня 2018 року